

MÚZEUMI ÁLLOMÁNYVÉDELMI PROGRAM

2007

CÉLOK, PRIORITÁSOK, 2007–2010

Múzeumi
Állományvédelmi
Program

Múzeumi állományvédelmi program

CÉLOK, PRIORITÁSOK, 2007–2010

A múzeumi állományvédelmi program 2003-ban indult első szakasza 2006-ban sikerrel befejeződött. A most induló második fázisa *folytatni kívánja az induláskor lefektetett koncepció megvalósítását*. Nincs szükség eredendően új feladat- és célmeghatározásra, elegendő újabb hangsúlyok megfogalmazása. Továbbra is érvényes, hogy a magyarországi múzeumi műtárgyállomány helyzetének javításához *jelentős állami ráfordításokra* van szükség. A 2005–2006-os pénzügyi megszorítások nem tették lehetővé a program beindításakor elhatározott, évről évre emelkedő összegű költségvetési támogatás biztosítását. A program második szakasza akkor lehet eredményes és hatékony, ha a stratégiai tervben lefektetett, fokozatosan kiépülő állományvédelmi projektekre a felhasználható *pénzeszközök is növekednek*. Nem veszítette aktualitását a fővárosi országos múzeumok számára építendő új, közösen használt műtárgyraktár kérdése sem. A tervidőszak végére ütemezve ismét kísérletet kell tenni arra, hogy ennek feltételei megteremtődjenek. Az állományvédelmi célok sikeres teljesítésének továbbra is sarokpontja a szemléletváltás érvényre juttatása, miután a múzeumi műtárgyállomány komplex védelmét, gondozását nem lehet elszigetelni, függetlenné tenni a múzeumi munka egészétől. A *megelőző műtárgyvédelem* stratégiája a kis lépések gyakorlatára éppúgy épít, mint a hosszú távra szóló, a múzeumi munka részterületeinek összehangolását intézményi igénylő projektek lebonyolítására.

Az állományvédelmi program 2007–2010 közötti tervének első változatát társadalmi egyeztetés keretében véleményezték a múzeumi területen működő szakmai szervezetek, amelyek a stratégiai célokkal egyetértettek. Üdvözölték a program folytatását, néhány javaslatot tettek annak kiterjesztését illetően és támogatásukról biztosították az állományvédelmi bizottságot. Legfontosabb javaslatuk arra vonatkozott, hogy a műtárgyvédelemmel kapcsolatos tájékoztatást, továbbképzést még szélesebb kör számára kellene hozzáférhetővé tenni, beleértve az intézmények menedzsmentjét is.

A stratégiai terv eddigi eredményei, a program időközben történt módosítása (biztonságvédelmi beruházások elhagyása) a következő évekre meghatározza a teendőket. A műszerprogram további folytatására nincs szükség, a programban előirányzott terv teljesült. Az országos- és megyei múzeumok, valamint tagmúzeumaik, a települési önkormányzati múzeumok és az egyházi gyűjteményi központok mindegyike megkapta a folyamatos adatellenőrzésre, illetve az országos és megyei múzeumok az adatrögzítésre, tárolásra, feldolgozásra is alkalmas műszereket és programokat. Szükség esetén a műszerpark bővítését saját forrásból kell az intézményeknek megoldaniuk. További csatlakozók esetén kisebb kiegészítő műszervásárlás lehetséges.

Az **új szakasz hangsúlyai és tevékenységi területei** tíz pontban foglalhatók össze, amelyek alapján évente kell meghatározni a prioritásokat és a támogatásokat.

1. Raktárfejlesztési program

Nagy igény mutatkozik **raktárak** kialakítására, átalakítására, illetve a padlástéri **modulrendszerű** műtárgytároló **egységek** (lehatárolt raktárhelyiségek) építésére, valamint a berendezésük biztosítására. Az eddigi tapasztalatok szerint a modulrendszerű raktári tér kialakításának módszere bevált, ajánlható további intézményeknek. A program segítséget tud nyújtani a tervek elkészítéséhez és a kivitelezéshez a már ismert gyártók és kivitelezők ajánlásával. Az éves pénzügyi keretben legalább évi 4–5 tároló létesítését célszerű tervezni (5 millió Ft / egység áron). Nem számítva a múzeumi rekonstrukciókat, az esetleges zöldmezős beruházásokat, a raktári fejlesztés egyedüli lehetőségét az állományvédelmi program biztosítja. Az NKA beruházást nem támogat, ezért a raktárak átépítése, bővítése, modulrendszerű blokkok kialakítása a program egyik legfontosabb támogatási területévé válhat.

2. A raktári környezeti körülmények javítása

Az állományvédelmi program első szakaszában beszerzett kölcsönözhető légnedvesítők és szárítógépek mennyiségét érdemes tovább bővíteni, mert ezzel elő lehet segíteni, hogy átmeneti (s nem tartós) igény esetén több intézményhez kerüljenek megfelelő gépek. Megfelelő mérésekkel, szakértői véleménnyel alátámasztott indokolt esetekben továbbra is biztosítani kell egyes intézmények számára a szükséges gépeket. Ezen a téren az eddigiekhez képest a technikai eszközök, a munkaszervezés, a szakértői közreműködés és az előzetes költségkalkuláció **jobb tervezése** az eddigieknél **nagyobb hang-**

súlyt igényel. A raktárak fizikai körülményeinek javítására beszerzett gépek működtetése több helyen okozott fennakadást, a megnövekedett költségeket nem minden intézmény tudja fizetni. Az üzemeltetés azonban az intézmények feladata, az ehhez való hozzájárulást – ilyen jellegű igények ellenére – a program nem biztosít. Új gépek (elsősorban szárítógépek) beszerzését minden esetben meg kell előznie az állományvédelmi bizottság, illetve az általa felkért szakemberek előzetes esettanulmányainak, hogy a legmegfelelőbb megoldás szülessen meg. Az eredeti stratégiai terv utolsó pontjában megfogalmazott, mindazonáltal igen fontos szemléletváltásra ezen a téren is szükség van: nem szabad azt hinni és a támogatott intézmények vezetői és munkatársai sem hihetik, hogy egy több szempontból (vagy akár minden szempontból) jobb körülményeket hozó megoldás (a hőmérséklet és a páratartalom szabályozása) olcsóbb lehet! A költségeket nem szabad az egyszeri beszerzés költségeivel azonosítani, a folyamatos működtetést is tervezni, biztosítani kell.

3. Tárolóeszközök, –berendezések és –anyagok biztosítása

Ezt a programcsomagot mindenképpen folytatni kell, sőt, ki kell terjeszteni. Az időközben felhalmozódott ismereteket (szállító cégek listája, berendezések, szállító- és csomagolóeszközök frissített adatbázisára) a bizottság honlapja folyamatosan elérhetővé teszi. A tároló- és csomagolóeszközök beszerzésének költséghatékony módszere a *központi beszerzés*, amit megfelelő igényfelmérés előz meg. A szétosztás pénzügyi, technikai feltételeinek kidolgozása és biztosítása az állományvédelmi program Néprajzi Múzeumbeli központjának ilyen célú fejlesztését igényli.

4. Épületszigetelési program

Az elmúlt évek felmérései, a személyes tapasztalatok igazolják, hogy a műtárgyakat őrző helyiségek szigetelésével behatóan kell foglalkozni. Addig ugyanis aligha lehet szárító vagy párasító gépekkel (vagy azok nélkül) optimális műtárgykörnyezetet elérni, amíg az épületek szigetelése megoldatlan. Itt minden esetben szakszerű előzetes felmérésekre van szükség, és az adott helyszínre szabott megoldás kidolgozására. A program várható költségvetése feltehetőleg nem teszi lehetővé, hogy ezen a téren átfogó, nagy számú intézményt érintő megoldás szülessen. Minimális tervként azonban az is jelentős előrelépést jelent, ha évente legalább egy, vagy két épület/raktár szigetelését meg lehet oldani. Ennek megfelelően a program éves forrásaiból erre a célra minimum 15–20 millió forintot kell elkülöníteni.

5. Katasztrófavédelmi tárolóeszközök, –anyagok biztosítása

Az utóbbi évek nagy természeti katasztrófái (árvizek, földrengések, szökőár stb.) miatt a nemzetközi múzeumi életben egyre nagyobb hangsúlyt kapott az a kérdés, hogy a múzeumok fel vannak-e készítve az ilyen szélsőséges helyzetekre. Ismeretes, hogy Magyarországon is léteznek – hasonlóan más országokhoz – katasztrófavédelmi előírások, múzeumi szabályzatok és intézményi tervek. A műtárgyak menekítéséhez és biztonságos elhelyezéséhez az intézményeknek ilyen célra elkülönített *tárolóeszközöket, csomagolóanyagokat* kell biztosítaniuk. Megfelelő felmérés, tájékozódás után az állományvédelmi program keretében lehetőséget kell teremteni, hogy a múzeumok az ilyen téren esetlegesen meglévő hiányosságait pótolni tudják. A műtárgyállomány teljes körű védelmének programja ki kell, hogy terjedjen az ilyen speciális helyzetek feltételrendszerének szavatolására.

6. Központi raktárbázis

A bevezetőben már szó volt róla, hogy az eredeti stratégiai tervben kiemelten szerepeltetett, néhány fővárosi országos múzeum által közösen használt központi raktárbázis megépítésére továbbra is *nagy szükség van*. Minimál programként az állományvédelmi bizottság megkezdi az előkészítő munkálatokat. Szakértők bevonásával részletes *szakmai koncepciót és tervet* állít össze, aminek alapján *költségbecslést és megvalósíthatósági tervet* lehet készíteni. Mindez még nem jelent komoly anyagi terhet, viszont elengedhetetlen ahhoz, hogy a projekt finansziális feltételeit meg lehessen teremteni akár EU-s forrásokból, akár a tárca saját, több évre ütemezett költségvetése jóvoltából. Optimális célként megjelölhető, hogy a tervidőszak végére megindul a beruházás.

7. Szakértői felmérések, ellenőrzések erősítése

Az eddigi eredmények számbavétele arra a felismerésre vezetett, hogy szükséges a *helyszínen ellenőrizni* a támogatások megvalósulását. A restaurátor szakfelügyelettel való együttműködés keretében a szakfelügyeleti beszámolók kitértek ezekre, de a bizottságnak szüksége van saját tapasztalatra, saját benyomásokra az egyes megvalósult projektekről, éppen a további támogatási kiírások, döntések miatt is. Ezt a munkát ugyanakkor külső szakértők bevonásával lehet a leghatékonyabban végezni.

8. Továbbképzés és szakanyagok kiadása

Nagy igény van a *továbbképzésekre*, amelyek alkalmi ma már állományvédelmi fórumként is működnek, tapasztalatok, értesülések, jó megoldások cseréjének, börszójének foghatók fel. A továbbképzést az eredeti stratégiai tervnek megfelelően – s a szakmai szervezetek részéről megfogalmazott igényeknek eleget téve – *ki kell terjeszteni* a múzeumi szakemberek széles körére, beleértve a muzeológusokat és a menedzsment tagjait is. A továbbképzést, tájékoztatást szolgálja az *állományvédelmi füzetsorozat*; sikere további folytatását igényli. A konkrét műtárgyvédelmi kérdésekkel foglalkozó eddigi négy füzet után – más hasonló tematikájú újabb kiadványok mellett – a szemléletváltást általánosabb értelemben támogató segédlet(ek) megjelentetésére is szükség van. Célszerű mielőbb közreadni egy a megelőző műtárgyvédelem múzeumi szintű szervezésével foglalkozó módszertani kiadványt, ami elsősorban a múzeumok vezetői, projektek irányítói számára nyújthat segítséget.

9. Tájékoztatás és kommunikáció

A múzeumi állományvédelmi munka az elmúlt években jelentős eredményeket ért el, a lehetőségekről és eredményekről a szakmán belül mindenki tudomást szerezhetett. Az állományvédelmi bizottság ebben meghatározó szerepet játszott. A programmal kapcsolatos folyamatos tájékoztatás természetesen továbbra is feladat, aminek fontos fóruma az előző ciklus végére elkészült állományvédelmi *honlap*. A magyarországi múzeumi állományvédelem eredményeit, a preventív konzerválás szemléletének térhódítását célszerű megismertetni a külföldi szakmai körökkel, ezért a program első szakaszáról, eredményeiről és a további tervekről egy *angol nyelvű*, színes *tájékoztató* készül. A nyomtatott verzió mellett ezt elektronikus formában érdemes szétküldeni az ICCROM-al, az ICOM-al kapcsolatban álló állományvédelmi intézményeknek, testületeknek.

10. Folyamatos koordináció

Az állományvédelmi program sikere érdekében *folyamatos egyeztetés*re van szükség az NKA Múzeumi Kollégiuma, az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közgyűjteményi Főosztálya és a Múzeumi Állományvédelmi Bizottság között. Az *együttműködés*re kettős célból van szükség: egyrészt a támogatások koncentrálása és koordinálása, másrészt az azonos állományvédelmi elvek sikeres és következetes érvényesítése érdekében.

MÚZEUMI ÁLLOMÁNYVÉDELMI PROGRAM, 2007

A program második négyéves periódusának első évében a *raktárfejlesztési*, illetve *felszerelési*, valamint az *épületszigetelési program* teszi ki a támogatások felhasználásának zömét. Meghatározott prioritási terület a múzeumokban őrzött *fotóállomány* állapotának felmérése. A program a helyzetelemzés alapján fog segítséget nyújtani az intézményeknek a fényképek állományvédelmét szolgáló tároló- és csomagolóanyagok beszerzéséhez. A képzés, tájékoztatás részben szintén a fotográfia állományvédelmének kérdésére összpontosít.

Éves keretösszeg: 80 millió Ft

AZ ÉVES PROGRAM ELEMELI:

1. Raktárfejlesztési program (20 mFt)
2. Épületszigetelési program (20 mFt)
3. A raktári tárolás helyzetének javítása
  - a. *Síktextilek* tárolására alkalmas tárolószekrények biztosítása központi megrendeléssel (20 mFt)
  - b. Csomagolóanyagok: molinó, agrofátyol fólia, varratással, igény alapján központi megrendeléssel és elosztással (4 mFt)
4. Kiállítóterek ablakainak *fóliázása* (3 mFt)
5. Párásító- és szárítógépek beszerzése (2,2 mFt)
6. Szakértői felmérések, ellenőrzések és kontroll (2,2 mFt)
7. A múzeumi *fotóállomány* felmérése, az adatok számítógépes adatbázisban való rögzítése és feldolgozása (2,5 mFt)

8. Együttműködés az NKA Múzeumi és Fotóművészeti Kollégiumával, valamint a Magyar Fotótörténeti Társasággal
9. Képzés, tájékoztatás, kommunikáció (4,5 mFt)
  - a. Éves továbbképzés műtárgyvédelmi felelősöknek, különös tekintettel a fotográfia állományvédelmi kérdéseire
  - b. Műtárgyvédelmi továbbképzés muzeológusoknak
  - c. A múzeumi állományvédelmi program és az első 2003–2006 közötti időszak céljainak és eredményeinek *angol nyelvű* ismertetése önálló *kiadványban*
  - d. *A fotográfia állományvédelmi kérdései*. Budapest, 2008. (Állományvédelmi füzetek, 5.)
  - e. *A megelőző műtárgyvédelem múzeumi szervezése*. Budapest, 2008. (Állományvédelmi füzetek, 6.)
  - f. Tájékoztató poszter preparátoroknak (80 pld.)
10. A bizottság működés (1,6 mFt)

Új feladat: az anyagok, tárolóeszközök központi beszerzése és elosztása

2007. július 25.

FEJŐS ZOLTÁN

Az Állományvédelmi Bizottság elnöke

TARTALOMJEGYZÉK

1. RAKTÁRFEJLESZTÉSI PROGRAM	2
2. A RAKTÁRI KÖRNYEZETI KÖRÜLMÉNYEK JAVÍTÁSA.....	2
3. TÁROLÓESZKÖZÖK, -BERENDEZÉSEK ÉS -ANYAGOK BIZTOSÍTÁSA	3
4. ÉPÜLETSZIGETELÉSI PROGRAM	3
5. KATASZTRÓFAVÉDELMI TÁROLÓESZKÖZÖK, -ANYAGOK BIZTOSÍTÁSA	4
6. KÖZPONTI RAKTÁRBÁZIS	4
7. SZAKÉRTŐI FELMÉRÉSEK, ELLENŐRZÉSEK ERŐSÍTÉSE	4
8. TOVÁBBKÉPZÉS ÉS SZAKANYAGOK KIADÁSA.....	5
9. TÁJÉKOZTATÁS ÉS KOMMUNIKÁCIÓ.....	5
10. FOLYAMATOS KOORDINÁCIÓ.....	5
MÚZEUMI ÁLLOMÁNYVÉDELMI PROGRAM, 2007	6